

ΕΝΟΤΗΤΑ 20^η

Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το κίνημα στο Γουδί (1909)

- Μετά την έξωση του Όθωνα, οι Δυνάμεις αναγόρευσαν βασιλιά των Ελλήνων τον 18χρονο Δανό πρίγκηπα Γεώργιο Γκλύξμπουργκ (Γεώργιος Α')
- Παράλληλα, η Αγγλία μη μπορώντας να κρατήσει τα Επτάνησα, πιεζόμενη από τους αγώνες των ριζοσπαστών Επτανησίων που αξίωναν ένωση με την Ελλάδα, τα προσφέρει στο νέο βασιλιά (1863)

1864: Τα Επτάνησα ενσωματώνονται στο ελληνικό κράτος

Ο Γεώργιος Α'
βασιλιάς των Ελλήνων

Το σύνταγμα του 1864

- Θεμελιωνόταν στη **δημοκρατική αρχή**, αναγνώριζε δηλαδή το λαό ως κυρίαρχο παράγοντα του πολιτεύματος
- Ο βασιλιάς ορίζεται ανώτατος άρχοντας της πολιτείας και θεσπίζεται το πολίτευμα της **βασιλευσμένης δημοκρατίας**
- Η **Νομοθετική** εξουσία ασκείται από το βασιλιά και τη βουλή
- Η **Γερουσία** καταργείται ως θεσμός αντιδημοκρατικός
- Δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο οι άνδρες που έχουν συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας τους
- Η **Εκτελεστική** εξουσία ασκείται από το βασιλιά με τη συνεργασία των υπουργών, που ο ίδιος διορίζει
- Η **Δικαστική** εξουσία κηρύσσεται ανεξάρτητη

Εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις

Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος είναι ο πολιτικός που δεσπόζει στην πολιτική ζωή την περίοδο 1864-1881
Το πολιτικό του πρόγραμμα:

1871 διανομή αδιάθετων εθνικών γαιών

*Επεδίωξε διεύρυνση των ελληνικών συνόρων
(1881: Ενσωμάτωση Θεσσαλίας – Άρτας)*

Επιλογές στην εξωτερική πολιτική αντίθετες με αυτές του βασιλιά Γεώργιου

*Απόφαση για αποστολή ελληνικού στρατού
στην **Κρητική επανάσταση** (1866-1869)*

Για την απόφασή του αυτή απομακρύνθηκε από το βασιλιά

Προβλήματα του κοινοβουλευτισμού (πελατειακό σύστημα)

- Ο **κοινοβουλευτισμός** λειτούργησε με προβλήματα.
- Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν ήταν μόνιμοι και πολλοί πολίτες πίεζαν βουλευτές για να εξασφαλίσουν διορισμό στο δημόσιο.
- Δεν υπάρχουν οργανωμένα κόμματα, αλλά οι βουλευτές υποστηρίζουν εκείνον που θα υποσχεθεί διορισμό στους ψηφοφόρους.
- Ο κυριότερος παράγοντας πολιτικής αστάθειας ήταν ο βασιλιάς, που δεν δίσταζε να ανατρέπει κυβερνήσεις όταν διαφωνούσε με τις αποφάσεις της

Την αντίθεσή του σ' αυτή την πρακτική εξέφρασε ένας νέος πολιτικός ο **Χαρίλαος Τρικούπης**. Σε άρθρο του με το χαρακτηριστικό τίτλο «**Τις πταίει;**» (1874) εισηγείται

την αρχή της δεδηλωμένης

σύμφωνα με την οποία ο βασιλιάς θα έπρεπε να αναθέτει το σχηματισμό κυβέρνησης στον αρχηγό του κόμματος που είχε την πλειοψηφία στη **Βουλή (δηλ. τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της Βουλής)**

- Λίγο αργότερα (1875) ο Χαρίλαος Τρικούπης διορίζεται προσωρινός πρωθυπουργός για να διενεργήσει εκλογές.
Στην έναρξη εργασιών της νέας Βουλής ο Γεώργιος Α' εκφωνεί τον *Λόγο του Θρόνου*, όπου **αναγνωρίζει την Αρχή της Δεδηλωμένης**

Μια νέα φάση στην πολιτική ζωή της Ελλάδας αρχίζει

Ο δικομματισμός Η καθιέρωση της αρχής της δεδηλωμένης οδήγησε τα μικρά κόμματα, που δεν μπορούσαν, πλέον, να παίζουν αυτόνομο κάποιο σημαντικό ρόλο, είτε στην εξαφάνιση είτε στην ενσωμάτωση σε μεγαλύτερα κόμματα. Έτσι, τη δεκαετία 1885-1895 εναλλάσσονταν στην εξουσία δύο κόμματα, με επικεφαλής, το ένα τον Χαρίλαο Τρικούπη και το άλλο τον Θεόδωρο Δηλιγιάννη. Το σύστημα αυτό ονομάστηκε **δικομματισμός**.

Το πρόγραμμα του Τρικούπη
(1881-1885, 1886-1890)

- ΣΤΟΧΟΣ η δημιουργία ενός **σύγχρονου & οικονομικά ανεπτυγμένου κράτους**
 - Κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής (σιδηροδρομικό δίκτυο, οδοποιία, διάνοιξη διώρυγας της Κορίνθου κ.α.)
 - Ανασυγκρότηση ενόπλων δυνάμεων Εξυγίανση δημόσιας διοίκησης (προσλήψεις με αντικειμενικά κριτήρια)
 - Ειρηνική συμβίωση με την οθωμανική αυτοκρατορία

ΟΜΩΣ

Για να πετύχει όλα τα παραπάνω επέβαλε βαρύντατη φορολογία και σύναψε πολλά δάνεια με τράπεζες του εξωτερικού

Θεόδωρος Δηλιγιάννης

- Υποστήριζε **χαμηλότερη φορολογία**
Τόνιζε τις αρνητικές συνέπειες των τρικουπικών μέτρων για τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα
- **Κατηγορούσε** τον Τρικούπη για εύνοια προς τους οικονομικά ισχυρούς
- Θεωρούσε **θεμιτή** την εναλλαγή οπαδών της εκάστοτε κυβέρνησης στις κρατικές θέσεις και γι' αυτό **καταργεί** το νόμο Τρικούπη περί «**προσόντων δημοσίων υπαλλήλων**».

Η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση

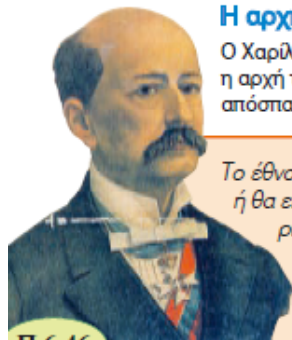
- Αδυναμία της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις και στην αποπληρωμή των δανείων που οι κυβερνήσεις έχουν συνάψει με τράπεζες του εξωτερικού
- Το 1893 ο Χ. Τρικούπης κηρύσσει τη χώρα υπό πτώχευση («**δυστυχώς, επιτωχεύσαμεν**», ανακοινώνει στη βουλή ο Τρικούπης)
- Στις εκλογές του 1895 ο Τρικούπης δεν εκλέχτηκε ούτε βουλευτής
- Ο νέος πρωθυπουργός **Θ. Δηλιγιάννης** ήρθε αντιμέτωπος με πλήθος προβλημάτων
- Το 1897 ξέσπασε επανάσταση στην Κρήτη
- Ο Δηλιγιάννης πιεζόμενος από την κοινή γνώμη, που εμπνέονταν από τη Μεγάλη Ιδέα, έστειλε στρατό στην Κρήτη (**Φεβρουάριος 1897**) γεγονός που οδήγησε σε ελληνοτουρκική σύγκρουση

Ο πόλεμος του 1897 και οι πολιτικές εξελίξεις ως το 1908

- Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος του 1897 ή, διαφορετικά, το **Μαύρο '97** ήταν **πόλεμος** μεταξύ του **Βασιλείου της Ελλάδας** και της **Οθωμανικής Αυτοκρατορίας** κατά το έτος **1897**, ως απόρροια της τότε έκβασης του **Κρητικού προβλήματος**. Ο πόλεμος κατέληξε σε **ταπεινωτική ήττα της Ελλάδας** και επιβολή διεθνούς οικονομικού ελέγχου.

- Ο πόλεμος άρχισε στις 6 Απριλίου 1897 και έληξε με την παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων στις 7 Μαΐου, αφού οι Τούρκοι είχαν καταλάβει τη Θεσσαλία. Η ειρήνη υπογράφηκε στις 22 Νοεμβρίου 1897, μετά από πεντάμηνες διαπραγματεύσεις των Μεγάλων Δυνάμεων με το Οθωμανικό κράτος
- Η Ελλάδα αναγκάστηκε να πληρώσει ένα μεγάλο ποσό σαν **πολεμικές αποζημιώσεις**, καθώς και να δώσει ένα μικρό κομμάτι της Θεσσαλίας στην Τουρκία. Η ελληνική κυβέρνηση του Δ. Ράλλη για να πληρώσει το ποσό αυτό υποχρεώθηκε να παραχωρήσει στην Επιτροπή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου τη διαχείριση όλων των δημόσιων εσόδων

Μετά την ήττα του 1897, η λαϊκή δυσαρέσκεια εναντίον των πολιτικών και των Ανακτόρων συνεχώς μεγάλωνε. Ο Γεώργιος, ωστόσο, εξακολουθούσε να παρεμβαίνει αποφασιστικά τόσο στην εσωτερική πολιτική όσο και στην εξωτερική. Οι συνεχείς παρεμβάσεις, τόσο του βασιλιά Γεώργιου όσο και άλλων μελών της βασιλικής οικογένειας, στην πολιτική ζωή και στη λειτουργία των ενόπλων δυνάμεων ήταν ένας από τους κύριους παράγοντες που οδήγησαν στην εκδήλωση, το 1909, στρατιωτικού κινήματος στο Γουδί.

Π 6.46

Ο Χαρίλαος Τρικούπης σε χαρακτηριστικό από την εφημερίδα Νέος Αριστοφάνης, 1892.

Η αρχή της δεδηλωμένης

Ο Χαρίλαος Τρικούπης ήταν ο πολιτικός που αγωνίστηκε για να γίνει δεκτή η αρχή της δεδηλωμένης από το βασιλιά. Παρακάτω διαβάζουμε ένα απόσπασμα από το άρθρο του «Τις πταίει», δηλαδή ποιος φταίει.

Το έθνος [=οι Έλληνες] [...] θα υποταχτεί στην αυθαιρεσία [του βασιλιά] ή θα επαναστατήσει; Παίρνουν την εξουσία κυβερνήσεις που τις απορρίπτει η πλειοψηφία του έθνους, τους δίνεται η δυνατότητα να διαλύουν τη βουλή και συγχρόνως κάθε μέσο για να επηρεάζουν τις συνειδήσεις του λαού και να νοθεύουν τις εκλογές, και λέμε μετά ότι φταίει ο λαός γι' αυτή την κατάσταση! [...] Άρα η ευθύνη για όσα συμβαίνουν ανήκει ολόκληρη στον παράγοντα εκείνο [δηλαδή τη βασιλεία] στον οποίο συγκεντρώθηκε ολόκληρη η εξουσία, αλλοιώνοντας τους συνταγματικούς μας θεσμούς.

Εφημερίδα *Καιροί*, 29 Ιουνίου 1874
Απόδοση στη σύγχρονη γλώσσα

Π 6.48

Π 6.47

Διαβάστε το κείμενο Π 6.48. Ποιος το έγραψε και πότε; Γράφτηκε την ίδια εποχή για την οποία μιλάει ή αργότερα; Για ποιο θέμα μιλάει; Τι λέει γι' αυτό; Τι προτείνει; Γιατί ο βασιλιάς της Ελλάδας μπορούσε να κάνει όσα λέει το κείμενο Π 6.48; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Τι αλλαγές έφερε το ελληνικό σύνταγμα του 1864 σε σχέση με αυτό που ψηφίστηκε το 1844; Γράψτε ένα σχετικό κείμενο (80–100 λέξεις).